



AJUNTAMENT DE
CIUTADELLA DE MENORCA

PILAR Benejam Arguimbau, pedagoga, catedràtica emèrita de la Universitat Autònoma de Barcelona

Pilar Benejam Arguimbau és nascuda a Ciutadella l'any 1937. Geògrafa i pedagoga, catedràtica emèrita de la Universitat Autònoma de Barcelona. És, juntament amb els grans pedagogs del segle XX, un referent de la renovació pedagògica a Espanya, amb una extensa obra de recerca i de doctrina pedagògica publicada al llarg d'una vida consagrada a les Ciències de l'Educació.

Biografia

El 1961 es graduà en Magisteri a l'Escola de les Illes Balears; el 1966 es llicencià en Pedagogia i el 1972 en Història a la Universitat de Barcelona. El 1985 es doctorà en Pedagogia a la Universitat Autònoma de Barcelona. Des del 1972 és catedràtica del Departament de Didàctica de la Llengua, de la Literatura i de les Ciències Socials de la UAB. Avui, després de jubilar-se, és catedràtica emèrita.

Membre de l'Associació de Mestres Rosa Sensat, va tenir una participació molt activa en l'etapa constituent de la Universitat Autònoma de Barcelona i va ser redactora del *Manifest de Bellaterra*, per la qual cosa va rebre la Medalla de Bronze de la institució.

Com a docent, ha treballat a l'Escola Costa i Llobera i a l'Escola Talitha. Ha format part de diverses comissions per a la reforma de la formació del professorat a Catalunya i Espanya. És experta en temes de revisió de la programació escolar en ciències socials i ha assessorat les administracions públiques en referència a tot el cicle formatiu. Des del 1994 va ser directora de l'Institut de Ciències de l'Educació de la UAB. S'ha interessat per tots els aspectes relacionats amb la renovació pedagògica i la innovació didàctica, i per la introducció en la docència de les diferents propostes epistemològiques de la geografia. Per tot això ha estat guardonada amb els Premis Ramon Llull de la CIB de 2003, amb el Premi Jaume Vicens Vives de 2004 i amb la Creu de Sant Jordi de 2004. També li han concedit el Premi Emili Darder a una vida dedicada a la formació del professorat.



AJUNTAMENT DE
CIUTADELLA DE MENORCA

Si la història de la pedagogia té, a Menorca, un nom clau per al segle XIX en la persona de mestre Joan Benejam i Vives, el segle XX el té indubtablement en la persona de la professora Pilar Benejam Arguimbau. Hi ha no poques relacions de paral·lelisme històric entre la feina ingent feta per Joan Benejam i la que porta a terme, encara ara, modernament, la senyora Pilar Benejam. I queda de banda, és clar, la pura coincidència de llinatges. La cosa, en efecte, és bastant més profunda, i té a veure amb les dimensions gegantines d'una obra pedagògica extraordinària. Com el cas de mestre Joan Benejam —una glòria ben consagrada en la història—, la tasca de Pilar Benejam marcarà una època. Atesa la gruixa que ja ha assolit i la importància doctrinal evident, haurà de formar part necessàriament de la història de les ciències de l'Educació del segle XX, si més no a les terres de parla catalana, que és on sobretot s'ha desplegat el seu mestratge acadèmic, de recerca i d'activitat universitària.

La professora Benejam va néixer el 5 de desembre de 1937, filla d'un ciutadellenc ben estimable per l'obra pictòrica que va deixar, Bernat Benejam Ferrer.

Fets els estudis primaris i de batxillerat, es graduà com a mestra de primera ensenyança a l'Escola de Magisteri de Balears el 1955, amb qualificacions excel·lents. No satisfeta amb la formació acadèmica, es llicencià en Filosofia i Lletres, secció de Pedagogia, el 1966, per la Universitat de Barcelona, també amb qualificació excel·lent i premi extraordinari. Uns anys més tard, el 1972, li haurien de concedir les mateixes notes en llicenciar-se en Història. La trajectòria acadèmica brillant va quedar coronada el 1985, en obtenir el doctorat en Pedagogia *cum laude* i premi extraordinari. A partir d'aquest moment, arrencaria la seva carrera docent, fins arribar al grau de catedràtica de Didàctica de les Ciències Socials, disciplina que ha impartit a la Facultat de Ciències de l'Educació de l'Autònoma de Barcelona.

Ha ocupat diverses responsabilitats acadèmiques al llarg d'una vida de més de quaranta anys consagrada a l'ensenyament, i que havia començat el 1960 com a professora ajudant de l'Escola de Magisteri Jaume Balmes de Barcelona. Intentar resumir el seu expedient d'investigadora, de conferenciant, de coordinadora de cursos, ponent, etc. és missió difícil i densa, llevat que vulguem, injustament, ometre-ho. Diguem que la llista de ponències i de conferències que ha impartit se situa ben bé en les dues-centes, duites a terme en esdeveniments espanyols i internacionals.



AJUNTAMENT DE
CIUTADELLA DE MENORCA

La tasca editorial també és riquíssima. Com a autora en solitari o en col·laboració, la professora Benejam ha publicat 101 estudis en forma de llibres. Ha impartit 18 cursos d'especialització, i amb molta freqüència ha estat requerida per redactar informes i dictàmens en matèries pedagògiques i de didàctica; i fins i tot per informar en processos legislatius de reformes del sistema educatiu a Catalunya i/o a l'Estat espanyol.

La seva gran especialitat, de la qual n'és una autoritat reconeguda, és la didàctica de les Ciències Socials i, així mateix, el camp de la formació del professorat. En efecte, la senyora Benejam ha assolit un enorme prestigi a tot arreu com a mestra de mestres; és a dir, com a pedagoga que ensenya a ensenyar. En el camp de l'educació, és clar, no hi és possible una especialització més sublim. És important remarcar que la seva tasca, en efecte, ha suposat meritòries aportacions a la didàctica de les Ciències Socials i a la formació de professorat en aquesta matèria i en cadascuna de les etapes de la vida escolar de l'alumne, des de primària i fins als graus superiors.

A manera de tast sobre el seu pensament educatiu, la professora Benejam, en un article publicat al diari *El País* el 30 d'abril de 2007, deia el següent:

«Siempre me he identificado con quienes defienden una escuela integrada para los futuros ciudadanos de una sociedad democrática, y una educación obligatoria de calidad tan larga como sea posible. Más educación para todos supone alargar la escolaridad obligatoria por abajo y por arriba. La escolarización de los niños y niñas de infantil (3-6 años) es indispensable para poner las bases de la socialización y del conocimiento y para poder aplicar las políticas compensatorias oportunas en cuanto se detecta un problema de aprendizaje o de conducta. La educación compensatoria, tan intensa y tan larga como sea necesaria, es condición indispensable para hacer posible una educación integrada que se alargue hasta los 16 años. Algunas personas consideran esta empresa imposible; sin embargo, el sistema rige entre otros países, en Finlandia que ha conseguido encabezar el ranking de rendimiento escolar en el famoso informe PISA. Que la enseñanza obligatoria integrada sea posible no implica que sea fácil».

Malgrat la seva febril activitat intel·lectual i acadèmica universitària, mai no ha deixat de banda l'illa de Menorca com a centre dels seus interessos professionals. Hi ha contribuït sempre generosament, i ha atès les cridades que ha rebut dels col·lectius pedagògics de ca seva. Col·laboradora habitual



AJUNTAMENT DE
CIUTADELLA DE MENORCA

del Moviment de Renovació Pedagògica, o de l'Escola d'Estiu per a Ensenyants, la professora Benejam és autora del «Projecte cartogràfic per a les escoles de Menorca», fet per encàrrec de la Fundació Aula en col·laboració amb el Moviment de Renovació Pedagògica l'any 1997-98. També s'ha complagut sempre d'incloure referències directes i explícites a l'illa de Menorca en els molts llibres de text que ha escrit i editat sobre matèries de Ciències Socials per a les etapes d'EGB, ESO i d'altres.

Un dia, interrogada pel fet que, darrerament, la feina dels mestres s'ha posat molt en qüestió i és mirada amb lupa, fins al punt que se'ls acusa de fer adoctrinament, ella féu aquesta consideració: «Nosaltres preparam uns alumnes per a un futur, que és molt incert. Quan jo era petita i vivia a Menorca anava a la platja pujada en un ase, i a Ciutadella el més important de tot era ser noble. Fixa't tu com ha canviat la cosa! Per tant, els alumnes que formam ara, en quin món hauran de viure? Segurament no serà el món actual, i el futur no està escrit, i el que hem de fer és preparar els alumnes per ser capaços de donar resposta a coses imprevistes, a coses que no es poden preveure: els hem de formar com a persones. Açò vol dir ensenyar-los a pensar per ells mateixos, i si les coses canvien ells ja sabran com entendre-les».

No podem deixar de recordar també la col·laboració donada a l'Ajuntament de Ciutadella per editar una carpeta didàctica sobre la vida i l'obra del mestre Joan Benejam i Vives, presentat en el Saló Gòtic el 26 d'abril de 2001.

Per tot plegat, Ciutadella li ho ha d'agrair ben sincerament, perquè la història de la pedagogia de Menorca, amb la seva poderosa personalitat intel·lectual, ha mantingut una mena de continuïtat història d'ençà de la segona meitat del segle XIX, en què va irrompre el gran mestre Joan Benejam, continuada després per la professora Pilar Benejam i Arguimbau, que, gairebé sola, ha sabut omplir tot el segle XX, i irrompre en el XXI plena de capacitats i mestratge.

És per tot plegat que, ara, la corporació municipal de Ciutadella, per unanimitat, ha aprovat la incoació de l'expedient que ha de conduir-la a ser declarada Filla Il·lustre de Ciutadella: un procés que s'assolirà en el curs de 2018.



AJUNTAMENT DE
CIUTADELLA DE MENORCA

Obres publicades:

- *La formación de maestros. Una propuesta alternativa* (1986)
- *Intercanvi. Geografia humana i econòmica del món actual* (1976)
- *Geografía e historia: educación secundaria*. Editor Vicens-Vives, Editorial SA (1995)
- *El proyecto curricular en el contexto del proyecto educativo institucional* (1999)
- *Una geografía humana renovada: lugares y regiones en un mundo global* (2000)
- *El mestre Joan Benejam i Vives*. Ajuntament de Ciutadella i Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears. Maó, Impresos Domingo, 31 pàg. (2001)
- *Las ciencias sociales: concepciones y procedimientos* (2002)
- *Didáctica y construcción del conocimiento social en la escuela*. Pensamiento Educativo 30: 61-74 (2002)
- *Ágora 3*. Edicions Vicens Vives, 344 pàg. (2010)
- *Demos 3*. Vol. 3 de Demos: educación secundaria. Edicions Vicens Vives, 344 pàg. (2010)
- *Nou Cives 3*. Edicions Vicens Vives, 352 pàg. (2011)
- *Nuevo Demos, 3 ESO (Madrid)*. Amb Albet i Mas, Montserrat Casas Vilalta, Pilar Comes Solé, Montserrat Oller Freixa. Edicions Vicens Vives, 352 pàg. (2011)
- *Nuevo Demos 3 Canarias Trimestralizado*. Con A. Albet i Mas, Montserrat Casas Vilalta, Pilar Comes Solé, Montserrat Oller Freixa. Edicions Vicens Vives, 360 pàg.
- *Geography And History 1.1-1.2+ CD*. Amb Margarita García Sebastián, Abel Albet Mas, Cristina Gatell Arimont. Edicions Vicens Vives, 288 pàg. (2011)
- *Lurra Berria 1 Euskadi*. Edicions Vicens Vives, 296 pàg. (2011)
- *Excursions i activitats a Primària i Secundària*. Perspectiva escolar 362: 72-75 (2012)
- *Enric Lluch i Martín, la geografia, l'educació i el compromís cívic*. Perspectiva escolar 367: 70-73 (2013).

Honors

Editora



AJUNTAMENT DE
CIUTADELLA DE MENORCA

- Equip editorial de la revista *UM.es*

Membre de:

- Associació de Mestres Rosa Sensat, on va tenir una participació molt activa en l'etapa constituent de la Universitat Autònoma de Barcelona. Fou redactora del *Manifest de Bellaterra*, pel qual va rebre la Medalla de Bronze d'aquesta institució.
- Padrina del doctorat honoris causa de la pedagoga Marta Mata Garriga (1926-2006).

Premis

- 2004: Premi Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.
- 2004: Premi Jaume Vicens Vives.
- 2003: Premi Ramon Llull de la CAIB.
- Premi Acció Cívica de la Fundació Lluís Carulla de Barcelona (2013).
- Premi Emili Darder de l'OCB per una vida dedicada a la formació del professorat (2016).

**Servei Municipal de Protocol
Ciutadella de Menorca, gener de 2018**